

tractores, els muntanyencs no s'arrisquen a fer-hi gaire ponts d'obres, i en fan bastants amb suspensió de cordam; fins i tot a la Noguera Pallaresa, que és ja força ampla; p. ex. aigües amunt de Rialb, el Pont de Gulleri, almenys avui, és un «pont de *sirga*» 1959

Damunt el Segre mitjà, t. de Noves, per passar d'Oliana a La Reula hi ha *sirgó* 'caixa lligada a una corda, que travessa el Segre d'una vora a l'altra, i serveix per passar-hi transeunts, que ells mateixos s'his-sen d'una banda a l'altra': la corda fa una lleugera baixa, i la caixa queda sempre en el costat més baix, perquè després de passar la tornen a engegar *sirga* avall: n'hi ha tres o quatre en el trajecte comprès entre Oliana i Noves (1956) (així vaig passar jo tot sol l'ample curs del riu Mendoza en els Andes argentins, el 1940, entre Potrerillos i Uspallata, perquè se m'havien acabat els queviures). A Seròs la *sirga* era el cable de la wagoneta d'una mina, 1935.

D'altra banda, en el P. Val. les sènies antigues —em contaven a Polnyà de Xúquer— eren amb cadufos d'obra («de test») i una *sirga* quan s'aflluixava ja, de vella, en feien antorxes (1962). En fi així resulta que *sirga* es torna sinònim de «una sogà molt llarga», com explica Navarro a Ribagorça (*Congr Ll Cat* 1906, 261) I d'aquí ve un sentit translàtic: car en aqueixa comarca també ho apliquen a tirallongues de certs objectes. «veu aquella *sirga* d'arbres?» em deien a Lasquarri, per a una filera (1957) I a la comarca de Tortosa es qualifica de *assirgat* el «bestiar que va en filera, no escampat» (Freginals, *AlcM*).

Sirga és un mot que compartim només amb les altres llengües romàniques d'Espanya. En castellà apareix ja no sols en la dada aragonesa de 1463, sinó en el diari de Colom en el descobriment d'Amèrica «mandó echar la *sirga* en tierra» (ed. Fz. de Navarrete, *Col d l Viajes y desc*, M. 1825, I, 91), i després en els diccs. de C. de las Casas (1570): «*sirga*. alzana»; Mercivale (1591): «a rope to tow along with», Oudin (1607): «tirement de basteaux à la corde, le traict et la corde pour les tirer» Encara que Covarrubias (1611) vulgui posar-lo en primer lloc (imitat pel *DAut* i el *DAcadEsp.*), també en cast. és menys important i menys freqüent l'ofici de les sirgues per treure de l'aigua les xarxes. En portuguès *sirga* «a corda com que se puxa o barco pelo rio acima» ja fou registrat per Bluteau (1720), al qual afegeix ja Moraes (1813) la de treure xarxes de l'aigua; però podem deduir l'existència ja antiga de *sirga* de l'*Eufrosina* del gran clàssic Ferreira de Vasconcelos (1535), on figuren *trazer alguém à sirga* i *andar à sirga de outrem*; i de frases com «para cima se vay á *sirga* e a remo» en Godinho (1663), en les quals és evident que es tracta del moviment per un riu.

És clar que l'àrab del Marroc i d'Espanya va rebre el mot de les llengües de la Península; per més que ja pat, segons mostra l'alteració del mot —endemés conforme als tipus dialectològics normals allà— *sirga* o *sirqa* «maroma con que llevan los barcos sirgando» en el Marroc; i en altres llocs del país *čerk* (Lerchundi), s'estén per la costa atlàntica, fins a Rabat almenys

«*šrēk*: corde munie d'une amarre, et qui sert à relever les chaînes d'amarrage calées au fond de l'eau» (Brunot), i en l'àrab d'Espanya *sirga* registrat per *PAlc* (1507), reproduint, com sol fer, la definició del Neri brixà

Passant a l'etimologia, és clar que no es pot acceptar la idea de Covarrubias de fer-lo venir del grec σ'ρω 'jo estiro', 'jo arrossego' (una xarxa, un vestit etc.), no sols per raons de forma, fonètiques i morfològiques, sinó perquè no hi ha cap indicatiu llatí ni romànic que aquest verb vagi passar a cap forma de la llengua dels romans; però així compremem per què Covarrubias feia entrar el clau semàntic per la cabota. Encara que els romanistes ja ho van veure així, hem de creure que la presentació del mot en els diccionaris castellans i la pensada de Covarrubias foren el principal causant del prejudici que s'havia de partir del verb *sirgar*

De fet Diez (*Wb*, 487) i M-Lübke (*REW*, 7952) volen adobar-ho suposant un verb *SIRICARE en llatí vulgar, que imaginem derivat del gr. σερρά 'corda' (no es coneix un verb gr. σερράω, del qual parla Diez, i tant se val) Canviada així la idea, minva la dificultat de forma, però ho contrapesa la necessitat de suposar un verb vulgar en -ICARE, creació de tipus corrent quan es parteix d'un radical verbal, però rara partint d'un substantiu. Tanmateix no és aquí l'escrúpul pitjor: una etimologia grega quan no ens consta molt bé l'ús del mot en llatí, és arriscada sempre, i més quan el mot només es troba en una petita part de la Romània En el nostre cas podria recolzar en el bon nombre de mots nàutics manllevats del grec per les llengües romàniques; però la *sirga* pertany gairebé només a la navegació fluvial, en la qual és racional que el grec poc vagi influir. Cert que el nom de la *sirga* en it. (*alzaia*) i fr. *hausière* s'ha cregut provinent, al capdavant, del gr. ἄλω 'arrossego'; però els mots intermediaris *helcaum* 'collar d'animal' i *helcaurus* 'sirgador' estan molt ben documentats en llatí.

En contrast amb això resta ben arbitrària en el nostre cas l'etimologia grega, ja que no sols és hipotètic el derivat *SIRICARE, sinó que a penes tenim testimonis que σερρά vagi ser mai usat per gent de llengua llatina. Sens dubte el gr. πλεκτή ('trenat') està explicat amb un ll. *sira* en el glossari del pseudo-Ciril (ms del S. VII), i *sira* figura, traduït per «lectura florum vel resticulatorum» en un glossari de Cambridge conservat en un ms del S. XII (*CGL* II, 409.21, 593.12); però les gloses són dolents testimonis de l'ús d'un helenisme en llatí, vist que els glossadors sovint expliquen (i àdhuc usen), en qualitat de mots curiosos, paraules gregues que troben citades en algun text llatí (per més que les escriguin amb lletres llatines), i per tant és ben incert que pertanyessin al vocabulari de la llengua llatina real ¹

Per damunt de tot ha de despertar malícia el fet que d'aquest helenisme *SIRICARE no quedés rastre més que a Espanya. localitzat en una zona tan occidental com la Península Ibèrica. Car ni en llengua d'oc no tenim apenes testimonis de res d'això És ve-